

Sisemajanduse koguprodukti revisjon 2021. aastal

Statistikaamet avaldas 31. augustil 2021 rahvamajanduse arvepidamise revideeritud näitajad. Ümberarvestuste käigus uuendati kogu aegrida 1995. aasta esimesest kvartalist kuni 2021. aasta esimese kvartalini. Kui tavapärase revisjoni käigus uuendati viimase nelja aasta näitajaid, siis kogurahvatulu reservatsioonid töid kaasa muutusi kõigisse aastatesse.

Kogurahvatulu reservatsioonid on meetodilised täiendused, mis on vajalikud selleks, et andmed oleksid rahvusvaheliselt võrreldavad.

Selle raames tehti järgmist:

- täpsustati finantsvarade kauplemise marginaale aastatel 2018–2020;
- uuendati eluruumidega seotud teenuste arvestust alates 1995. aastast;
- klassifitseeriti ümber osa valitsemissektori sotsiaalmaksust.

Tavapärase revisjoni käigus võeti arvesse järgmist:

- 2017. aasta kohta koostatud pakkumise ja kasutamise tabelid;
- 2019. aasta ettevõtte kompleksne kalendriaasta aruanne (EKOMAR);
- teistes allikates (maksebilanss, saldoandmikud jms) tehtud muudatused ja täpsustused.

Kui tavapärase revisjon oli SKP-le pigem positiivse mõjuga, siis kõiki muudatusi arvesse võttes korrigeeriti SKP nominaalne tase veidi madalamaks. Suurem mõju oli muudatustel aastatele 2009–2020. Varasemate aastate SKP olulisel määral ei muutunud. Kõigi muudatuste koosmõjul vähenes reaalne SKP 2017. aastal 0,6% ja 2019. aastal 1,8%. Selle tõttu vähenes 2018. ja 2020. aasta reaalne SKP vastavalt 0,8% ja 1,8%.

Jooksehindades SKP muutus jäi revideeritud aegreal vahemikku 0,1% kuni 1,4% (tabel 1).

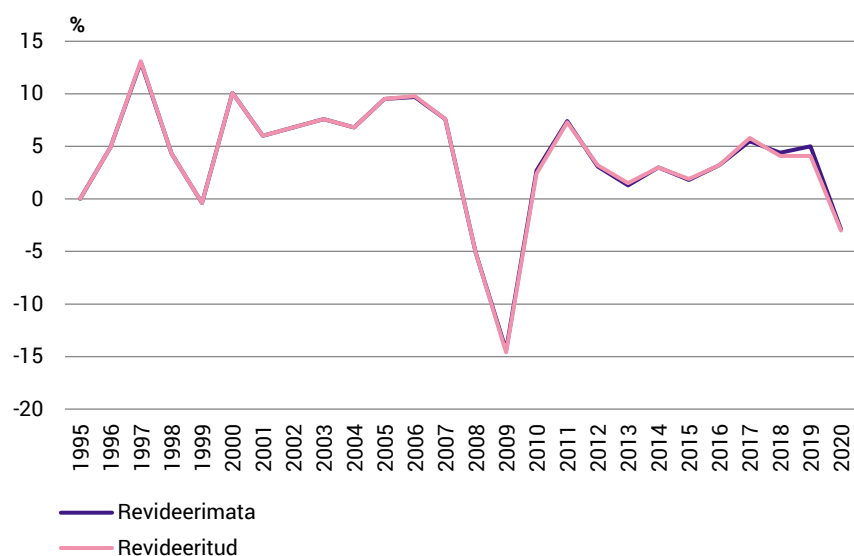
Tabel 1. SKP jooksehindades enne ja pärast revideerimist, 1995–2020

	Enne revideerimist, mln eurot	Pärast revideerimist, mln eurot	Erinevus, %
1995	2 858,4	2 861,6	0,1
1996	3 675,5	3 680,0	0,1
1997	4 567,0	4 573,0	0,1
1998	5 093,1	5 100,4	0,1
1999	5 411,7	5 406,9	-0,1
2000	6 179,8	6 171,6	-0,1
2001	6 992,2	6 987,1	-0,1
2002	7 827,3	7 822,6	-0,1
2003	8 747,6	8 744,4	0,0
2004	9 776,2	9 777,5	0,0
2005	11 336,5	11 343,3	0,1
2006	13 560,5	13 568,9	0,1
2007	16 398,7	16 401,3	0,0
2008	16 638,3	16 618,1	-0,1
2009	14 211,8	14 131,9	-0,6
2010	14 863,1	14 741,1	-0,8
2011	16 829,2	16 677,3	-0,9
2012	18 050,7	17 916,7	-0,7
2013	19 033,4	18 910,8	-0,6
2014	20 180,0	20 048,2	-0,7

	Enne revideerimist, mln eurot	Pärast revideerimist, mln eurot	Erinevus, %
2015	20 782,2	20 631,4	-0,7
2016	21 931,5	21 747,9	-0,8
2017	23 857,7	23 833,6	-0,1
2018	25 937,6	25 817,7	-0,5
2019	28 112,4	27 732,3	-1,4
2020	27 166,9	26 834,5	-1,2

SKP aastane reaalkasv muutus enim aastal 2019, vähenedes 0,9 protsendipunkti võrra. Ülejäänud aegreas jäi kasvu muutus vahemikku -0,3 kuni 0,3 protsendipunkti (joonis 1).

Joonis 1. SKP reaalkasv võrreldes eelmise aasta sama ajaga enne ja pärast revideerimist, 1995–2020

Enim uuendusi oli 2017. aastast 2021. aasta esimese kvartalini, kui SKP kvartalikasvu muutus jäi vahemikku -1,3 kuni 0,9 protsendipunkti (tabel 2). Suurimad kasvumuutused olid 2019. aasta esimeses ja viimases kvartalis.

Tabel 2. Revideeritud SKP reaalkasv võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga ja erinevus varem avaldatud kasvust, I kvartal 2017 – I kvartal 2021

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Kasv, %	Erinevus, pp	Kasv, %	Erinevus, pp	Kasv, %	Erinevus, pp	Kasv, %	Erinevus, pp	Kasv, %	Erinevus, pp
I kvartal	4,4	-0,2	4,1	-0,1	3,9	-1,2	-0,2	0,9	4,1	-1,3
II kvartal	7,0	0,4	3,0	-0,5	2,6	-0,6	-7,3	-0,2	..*	..
III kvartal	4,3	0,5	4,6	-0,4	5,8	-0,4	-2,8	-0,4
IV kvartal	7,3	0,4	4,9	0,1	4,0	-1,3	-1,5	-0,3
Aasta	5,8	0,3	4,1	-0,2	4,1	-0,9	-3,0	0,0

* .. – andmeid ei kogutud

Kogurahvatulu reservatsioonid

Euroopa Liidu eelarve rahastamiseks kasutatakse omavahendeid, mis põhinevad liikmesriikide kogurahvatulul. Eurostati ülesanne on jälgida kogurahvatulu meetodika ja arvestuste korrektsust ning teha vajaduse korral liikmesriikidele ettekirjutusi.

Käesoleval aastal oleme teinud SKP arvutustes kolm kogurahvatulu reservatsiooni. Sealjuures ei olnud tegemist uute meetodiliste komponentidega, vaid varasemate andmete ja arvestuste täpsustamise ning täiendamisega. Korrigeeritud komponentide iseärasuste tõttu oli reservatsioonidel suurem mõju aastatel 2009–2020, kui SKP muutus vahemikus –1,02% kuni –0,55%. Ajavahemikus 1995–2008 muutus SKP vahemikus –0,13% kuni 0,14%. Seetõttu muutus SKP reaalkasv valdavalt aegrea teises pooles, kuid muutused olid suhteliselt väikesed. Suurim muutus toimus majanduskriisi aastal 2009, kui SKP reaallangus süvenes 0,2 protsendipunkti võrra.

Tabel 3. Reservatsioonide mõju SKP-le jooksevhindades, 1995–2020

	Mõju lisandväärtusele, mln eurot	Mõju SKP-le, %
1995	3,3	0,11
1996	4,5	0,12
1997	6,0	0,13
1998	7,3	0,14
1999	–4,8	–0,09
2000	–8,1	–0,13
2001	–5,1	–0,07
2002	–4,8	–0,06
2003	–3,2	–0,04
2004	1,2	0,01
2005	6,8	0,06
2006	8,4	0,06
2007	2,6	0,02
2008	–20,2	–0,12
2009	–78,2	–0,55
2010	–119,6	–0,80
2011	–149,6	–0,89
2012	–133,5	–0,74
2013	–122,6	–0,64
2014	–131,8	–0,65
2015	–150,9	–0,73
2016	–183,6	–0,84
2017	–196,8	–0,83
2018	–238,3	–0,92
2019	–256,9	–0,91
2020	–277,7	–1,02

Finantsvaradega kauplemise marginaalid

Reservatsiooni käigus oli tarvis kontrollida, kas finantsteenuste osutajate kogutud vahendustasud on arvestustes kajastatud korrektset. Analüüs näitas, et kuni 2017. aastani olid algandmed piisavalt detailsed, et vastavaid arvestusi teha. 2018. aastal aga andmete allikas muutus ega pakkunud enam vajalikku detailsust. Seetõttu oli tagantjärele vaja korrigeerida aastate 2018–2020 finantssektori arvestusi. Vastavad korrigeerimised jäid vahemikku –4 kuni 4 miljonit eurot (tabel 4).

Tabel 4. Reservatsiooni mõju finantssektori lisandväärtusele ja SKP-le, 2018–2020

	Mõju lisandväärtusele, mln eurot	Mõju SKP-le, %
2018	0,92	0,004
2019	-3,87	-0,014
2020	3,95	0,015

Eluruumidega seotud teenused kodumajapidamistele

Eluruumidel on kodumajapidamiste sektori arvestuses tähtis roll. Nende puhul tuleb arvestada mitmeid teenuseid, mida nad omanikule osutavad. Suurim on arvestuslik rent, mis näitab, kui palju peaks omanik üüri maksuma, kui tema kinnisvara oleks turult üüritud. Lisaks saavad omanikud samalaadset teenust garaažidest, parkimiskohtadelt ja suvilatest.

Kogurahvatulu meetodika kontrollimise käigus anti Eestile ülesandeks vaadata üle mõningad aspektid, mis puudutavad eluruumide arvestust:

- kontrollida, kui paljud eluruumid seisavad tühjalt;
- lisada garaažid eluruumide arvestusse;
- võtta suvilate arvestuses arvesse nende kasutamise sesoonsust;
- vaadata üle rendihinnad;
- vaadata üle eluruumide kindlustuskulude jaotus omanike ja üürnike vahel.

Arvestuses on mitmeid komponente ja seetõttu kasutasime võimalust meetodika põhjalikumalt üle vaadata. Sealhulgas võtsime kasutusele suvilate elektritarbimise jälgimise, mis parandaks sesoonsuse hindamise täpsust. Elektritarbimine võimaldab kontrollida ka tühjalt seisvate eluruumide hinnangut. Samuti hakkasime koguma andmeid kinnisvaraportaalist, et saada lisainfot rendihindade arvestamiseks.

Kokkuvõttes jäi reservatsiooni mõju SKP-le vahemikku -0,35% kuni 0,2%. Aastani 2009 suurendasid tehtud täiendused SKP-d. Aastate 2010–2020 täiendused vähendasid SKP-d.

Tabel 5. Reservatsiooni mõju kodumajapidamiste lisandväärtusele ja SKP-le, 1995–2020

	Mõju lisandväärtusele, mln eurot	Mõju SKP-le, %
1995	3,3	0,11
1996	4,5	0,12
1997	6,0	0,13
1998	7,3	0,14
1999	6,7	0,12
2000	5,4	0,09
2001	7,9	0,11
2002	6,0	0,08
2003	9,2	0,11
2004	13,7	0,14
2005	18,1	0,16
2006	27,5	0,20
2007	33,0	0,20
2008	25,8	0,16
2009	20,4	0,14
2010	-21,4	-0,14
2011	-59,7	-0,35
2012	-49,6	-0,27
2013	-34,3	-0,18
2014	-35,4	-0,18

	Mõju lisandväärtusele, mln eurot	Mõju SKP-le, %
2015	-36,9	-0,18
2016	-50,7	-0,23
2017	-48,4	-0,20
2018	-69,6	-0,27
2019	-66,6	-0,24
2020	-61,6	-0,23

Valitsemissektori erijuhtude sotsiaalmaksud

Reservatsioonidest mõjutas SKP-d enim valitsemissektori sotsiaalmaksude ümberklassifitseerimine. Valitsemissektori finantsstatistika analüüsimisel leidis Eurostat, et Eesti peaks erijuhtude sotsiaalmaksud ümber liigitama tööandjate tegelikest sotsiaalmaksetest muudeks sotsiaaltoetusteks.

See muudatus puudutab erijuhte, kus sotsiaalmaksu maksab inimese eest riik:

- sotsiaalkindlustusamet maksab sotsiaalmaksu ühe Eestis elava ning alla 3-aastast Eestis elavat last kasvatava vanema eest; ühe Eestis elava, kolme alla 19-aastast last kasvatava mittetöötava vanema eest jne (sotsiaalmaksuseaduse § 6);
- sotsiaalkindlustusamet maksab pensionifondidesse (finantsettevõtete sektorile (S.12)) eraldisi ühe alla 3-aastast last kasvatava, II pensionisambaga liitunud vanema eest (kogumispensioniseaduse § 10);
- töötukassa maksab sotsiaalmaksu töötutoetuse saajate eest (sotsiaalmaksuseaduse § 6).

Muudatuse tulemusel kahanes valitsemissektori sotsiaalmaksu panus SKP-sse ja vastavad summad viiakse üle tehingusse D62 – mitterahalised sotsiaalsiirded. Korrigeerimist alustati aastast 1999, kui riik hakkas maksma sotsiaalmaksu. Kuna tegemist on aastate jooksul kasvanud komponendiga, siis muudatuse tulemusel majanduskasv kergelt aeglustus.

Tabel 6. Reservatsiooni mõju valitsemissektori lisandväärtusele ja SKP-le, 1999–2020

	Mõju lisandväärtusele, mln eurot	Mõju SKP-le, %
1999	-11,6	-0,21
2000	-13,5	-0,22
2001	-13,1	-0,19
2002	-10,8	-0,14
2003	-12,4	-0,14
2004	-12,5	-0,13
2005	-11,2	-0,10
2006	-19,0	-0,14
2007	-30,4	-0,19
2008	-46,1	-0,28
2009	-98,6	-0,69
2010	-98,2	-0,66
2011	-89,9	-0,53
2012	-83,8	-0,46
2013	-88,3	-0,46
2014	-96,4	-0,48
2015	-113,9	-0,55
2016	-132,8	-0,61
2017	-148,4	-0,62
2018	-169,7	-0,65
2019	-186,4	-0,66
2020	-220,1	-0,81

Tavapärase revisjon

2017. aasta näitajad

Pakkumise ja kasutamise tabelid on tabelite raamistik, kus pakkumine ning kasutamine on omavahel tasakaalu viidud. Nende tabelite koostamise tulemusena suurenes kogumajanduse lisandväärtus 2017. aastal võrreldes varem avaldatuga 0,8%.

Enim mõjutas SKP muutust töötleva tööstuse lisandväärtuse 1,6% ning veonduse ja laonduse tegevusala lisandväärtuse 3,1% suurenemine. Märkatavalt suurenes ka ehituse lisandväärtus (2,2%). Enim vähenes lisandväärtus kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses (-2,6%).

Sisemajanduse nõudlus tarbimisel vähenes 0,3%. Selle põhjus oli varude muutus, mis vähenes 330,8 miljoni euro võrra. Tasakaalustav mõju oli investeringutel, mis omakorda suurenesid 227,2 miljoni euro võrra.

Tabel 7. Pakkumise ja kasutamise tabelite tasakaalustamise mõju SKP komponentidele, 2017

Sektor	Mõju komponendile, mln eurot	Mõju komponendile, %
Mittefinantsettevõtted	151,6	1,0
Finantsettevõtted	11,3	1,3
Valitsemissektor	9,4	0,3
Kodumajapidamised	0,2	0,0
KTKTI	0,2	0,1
Lisandväärtus kokku	172,7	0,8
Neto-tootemaksud	0,0	0,0
SKP	172,7	0,7
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	14,9	0,1
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	11,3	0,2
KTKTI lõpptarbimiskulutused	0,6	0,2
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemete soetus	227,2	3,8
Varude muutus	-330,8	-75,9
Sisemajanduse nõudlus	-76,8	-0,3
Kaupade ja teenuste eksport	22,4	0,1
Kaupade ja teenuste import	0,0	0,0
Statistiline vahe	227,0	..

2018. aasta näitajad

Täpsustati ka 2018. aasta arvestust, sest 2017. aasta arvestused on 2018. näitajate alus. Revisjoni tulemusena suurenes kogumajanduse lisandväärtus 118,4 miljoni euro (0,5%) ja sisemajanduse nõudlus 36,5 miljoni euro (0,1%) võrra. Enim suurenes lisandväärtus põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse tegevusalas (16,2%) ning töötlevas tööstuses (1,3%). Enim vähenes lisandväärtus info ja side (-4,9%), hulgi- ja jaekaubanduse (-2%) ning kinnisvaraalse tegevuse (-2%) tegevusalal.

Tabel 8. Tavapärase revisjoni mõju SKP komponentidele, 2018

Sektor	Mõju komponendile, mln eurot	Mõju komponendile, %
Mittefinantsettevõtted	69,8	0,4
Finantsettevõtted	29,2	3,1
Valitsemissektor	18,5	0,5
Kodumajapidamised	-0,2	0,0
KTKTI	1,1	0,5
Lisandväärtus kokku	118,4	0,5
Neto-tootemaksud	0,0	0,0
SKP	118,4	0,5
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	-1,0	0,0
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	24,9	0,5
KTKTI lõpptarbimiskulutused	2,3	0,5
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemete soetus	-0,9	0,0
Varude muutus	11,2	2,0
Sisemajanduse nõudlus	36,5	0,1
Kaupade ja teenuste eksport	1,6	0,0
Kaupade ja teenuste import	0,4	0,0
Statistiline vahe	81,6	..

2019. aasta näitajad

2019. aasta arvestuses asendati seni kasutatud kvartaalsete andmeallikate andmestik aastaküsimustikest saadud infoga.

Peamised lisandunud allikad olid järgmised:

- EKOMAR;
- põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusettevõtete majandusnäitajad;
- teadus- ja arendustegevus (ettevõttes);
- teadus- ja arendustegevus;
- finantsvahendus ja finantsvahenduse abitegevus;
- kindlustus;
- energia;
- tööstustooted;
- kasumitaotluseta organisatsioonid.

Nimetatud allikatele pakkusid lisainformatsiooni äriregistris olevad ettevõtete majandusaasta aruanded ning maksu- ja tolliameti andmestikud.

Täpsustatud andmete tulemusel vähenes SKP 0,4%. Enim mõjutasid seda lisandväärtuste vähenemised hulgi- ja jaekaubanduse (-8,8%), info ja side (-12,3%) ning kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse (-7,5%) tegevusaladel. Märkimisväärselt suurenes seevastu ehituse (6,9%), kinnisvaraalse tegevuse (3,2%) ning veonduse ja laonduse lisandväärtus (3,2%).

Sisenõudlus vähenes revisjoni käigus 421,1 miljoni euro võrra. See oli eelkõige tingitud investeeringute 4,3% vähenemisest. Lisaks vähenes varude muutus 236 miljoni euro võrra. Eratarbimine suurenes 0,7%.

Tabel 9. Tavapärase revisjoni mõju SKP komponentidele, 2019

Sektor	Mõju komponendile, mln eurot	Mõju komponendile, %
Mittefinantsettevõtted	-132,3	-0,8
Finantsettevõtted	20,2	1,8
Valitsemissektor	14,8	0,4
Kodumajapidamised	-18,9	-1,0
KTKTI	0,3	0,1
Lisandväärtus kokku	-115,9	-0,5
Neto-tootemaksud	-7,3	-0,2
SKP	-123,2	-0,4
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	91,1	0,7
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	23,7	0,4
KTKTI lõpptarbimiskulutused	17,6	3,8
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemete soetus	-317,4	-4,3
Varude muutus	-236,0	-56,8
Sisemajanduse nõudlus	-421,1	-1,6
Kaupade ja teenuste eksport	38,4	0,2
Kaupade ja teenuste import	13,6	0,1
Statistiline vahe	269,2	..

2020. aasta näitajad

Aastaste andmeallikate kasutuselevõtt 2019. aasta arvestustes mõjutas ka 2020. aasta arvestuste alust. Selle tulemusel vähenes 2020. aasta SKP 0,2%. Lisandväärtuse muudatused olid tingitud eelneva aasta andmete korrigeerimisest ja enam-vähem samades suurusjärgudes. Erand oli põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse lisandväärtuse suurenemine 10,5%.

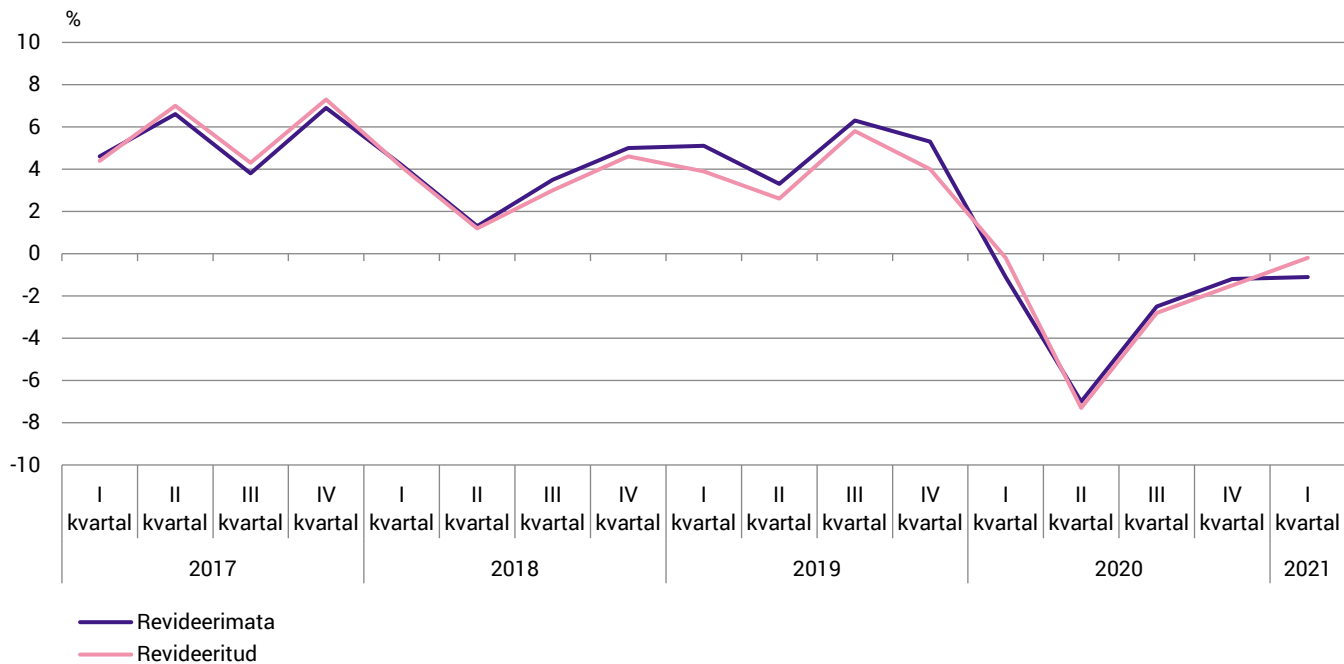
Sisenõudlus vähenes 0,5%. Peamine muutus tuli investeringute korrigeerimisest 270,9 miljoni euro võrra väiksemaks. Seda tasakaalustas varude muutuse korrigeerimine 96,1 miljoni euro võrra suuremaks. Välisnõudluses suurenes eksport 44,8 miljoni euro võrra.

Tabel 10. Tavapärase revisjoni mõju SKP komponentidele, 2020

Sektor	Mõju komponendile, mln eurot	Mõju komponendile, %
Mittefinantsettevõtted	-86,6	-0,5
Finantsettevõtted	24,8	2,1
Valitsemissektor	14,3	0,3
Kodumajapidamised	-10,0	-0,6
KTKTI	2,1	0,8
Lisandväärtus kokku	-55,3	-0,2
Neto-tootemaksud	0,6	0,0
SKP	-54,8	-0,2
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	37,3	0,3
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	-5,2	-0,1
KTKTI lõpptarbimiskulutused	14,7	3,2
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemete soetus	-270,9	-3,2
Varude muutus	96,1	-44,9
Sisemajanduse nõudlus	-128,0	-0,5
Kaupade ja teenuste eksport	44,8	0,2
Kaupade ja teenuste import	0,0	0,0
Statistiline vahe	32,4	..

Kokkuvõttes suurendas 2017. aasta pakkumise ja kasutamise tabelite kasutuselevõtt nii selle kui ka järgneva aasta SKP-d. Aasta 2019 kohta kasutusele võetud uued andmeallikad aga langetasid SKP taset aegrea viimasel kahel aastal. Revisjon vähendas mõningal määral 2019. aasta majanduskasvu, kuid üldisele trendile märkimisväärset mõju ei avaldanud.

Joonis 2. SKP reaalkasv võrreldes eelmise aasta sama ajaga enne ja pärast revideerimist, I kvartal 2017 – I kvartal 2021

Robert Mürsepp
juhtivanalüütik
majandus- ja keskkonnastatistika osakond
Statistikaamet
tel 625 9138
robert.myrsepp@stat.ee
31. august 2021